

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Nr 9.

Gotheborg Lördagen den 4te Mars.

1854.

Domkyrkan i Trondhjem enligt ett afgifvet förslag till dess återställande.

Trondhjems Domkyrka.

Bland nordens kyrkobyggnader hafva de onekligen största anspråk på uppmärksamhet, som uppstått vid de forna ärkebiskopssätena i Lund, Upsala och Thronhjem. Lunds domkyrka, till åldern vida äldre än de båda andra och till storleken den minsta, är dock troligen bäst bibehållen och åtminstone för sitt framtida bestånd säkrast betryggad, genom de anseliga lemningar den lyckats bevara af

sina fordom ofantliga rikedomar; hvad Upsala domkyrka angår, den sist byggda och största, har den nog också mindre lidit af tidens förstörande tand än af nyare tiders lystnad att tillbygga och, såsom det heter, förbättra; af Thronhjems fordom härliga katedral, som till åldern stående emellan sina båda systrar, i storlek täflade med den ena och i rikedom och prakt med båda, står nu endast en bedröflig lemning kvar, snart sagdt en ruin.

Thronhjem eller, såsom det ursprungligen hette, Nidaros anlades år 997 af konung Olof

Tryggvason, vid Nidelfvens mynning (os) på en halfö, som bildas genom en krökning af nämnde elf; i närheten låg kungsgården Lade, af hvilken de mäktiga Ladejarlarna hade sitt namn. När Olof den helige stupat i det bekanta slaget vid Stiklastad år 1030, blef hans lik i hemlighet fördt till Thronhjem och der tills vidare begrafvet i en sandbacke, som då ännu låg utom stadens område. På detta ställe, der straxt derefter ett kapell uppfördes, påbörjade konung Olof Kyrre, Harald Härdrådes son, (1066—1093) uppbyggandet af en stor och

praktig kyrka, Trinitatiskyrkan kallad, eburu den också och kanske oftare benämns Christkyrkan. Denna hade formen af ett kors, hvori dock vestra armen saknades. Altaret i koret var bygd midt öfver Olof den heliges fordna graf. När sedermera Norge år 1154 fick sig en egen ärkebiskop i Thronhjem, började man dock hysa större planer: redan den andre mannen i detta embete, Eystein (1160—1188) nedref den af Olof Kyrre uppförda östra korsarmen och påbörjade dess återuppbyggande med en betydlig utvidgning i bredden: södra och norra korsarmarna lemnades deremot kvarstående. Den vestra armen, som både i bredd och höjd öfverträffade den östra och påstås hafva varit den allra praktigaste delen af den fordna kyrkan, påbörjades af ärkebiskop Sigurd år 1248 och lär hafva blifvit fulländad mot slutet af samma århundrade.

Fullfärdig hade nu kyrkan riktig korsform: dess hela längd var 350 fot, östra flygelns bredd 64 fot, vestra flygelns 90 fot, mellanskeppets höjd invändigt 65 fot. Vestra gaveln, med trenne ingångar, pryddes af tvänne ansenliga torn: ett sådant, ännu större, fanns öfver korsets midt. Om också byggnaden var i sin helhet uppförd efter en från början uppgjord plan, röjde sig dock i de särskilda delarna den vidt åtskilda tiden för deras uppförande: norra och södra korsarmarna voro i rundbågsstil, östra armen med choret i äldre spetsbågsstil och den vestra i yngre.

Tvänne svåra eldsvådor öfvergingo domkyrkan 1328 och 1431; efter båda blef den dock fullständigt återställd. Då deremot en dylik olycka träffat den midt under tiden för reformationens införande, år 1531, blef den icke mera återupprättad i sitt gamla skick. Hela vestra delen lemnades helt och hållet åt förfall, så att numera endast den östra, äldre delen återstår, och äfven den jämmerligt illa åtgången. Dock har man i sednare tider, då det blifvit bestämdt att norska konungarnas kröning skall försiggå i Trondhjems domkyrka, börjat tänka något på dess återställande i sitt fordna skick; vår teckning framställer den plan, som af Hr Schirmer i detta hänseende blifvit föreslagen. Af de synliga delarna är sidobyggnaden till venster och det stora tornet i midten (dock utan spira) det enda nu kvarstående.

Gabriels Giftermål.

(Forts. från sid. 60.)

Gabriels hjerta klappade våldsamt; en döds-kyla genomträngde hans lemmar, då han såg Fader Paul lösa upp de band, som höllo hop hans prestrock omkring halsen. I detta ögonblick tystnade församlingens sång uppe på däck; och den derpå följande plötsliga och vördnadsbjudande tystnaden snarare förhöjdes än afbröts genom det svaga ljudet af en bedjandes röst. Långsamt och med darrande hand upplöste han banden — stannade derpå ett ögonblick — drog en djup suck — och pekade på ett ärr, som ännu tydligt syntes på ena sidan af halsen. Han sade något, med det samma; men en ringning med klockan uppe på däck förtog ljudet af hans ord. Det var tecknet till hostians (brödets) upplyftande. Gabriel kände sig omfattad af en arm, som hjälpte honom att knäböja och gaf honom ett stöd, hvarförutan han skulle hafva sjunkit ned till golvet. Ett ögonblick till hade han ännu medvetande af att klockan tystnade, att Fader Paul knäböjde vid hans sida, under korset, med nedböjdt hufvud — derpå försvunno på en gång alla föremål omkring honom; han hvarken såg eller hörde något mera.

När han återvann sansningen, var han ännu nere i kajutan — den man, mot hvars lif hans fader hade våldfört sig, stod lutad öfver honom och stänkte vatten i hans ansigte — och de klara barn- och qvinnorösterna i församlingen uppe på däck förenade sig med karlarnas röster i sången Agnus Dei (O! Guds Lamm, som borttager verdens synder!).

”Se upp på mig utan fruktan, Gabriel”, sade presten. ”Jag har ingen åstundan att hämnas lidna oförrätter: jag hemsöker icke fädernas missgärningar in på barnen. Se upp och lyssna

till hvad jag säger! Det är besynnerliga saker jag har att tala om; och jag har en helig pligt att fullgöra innan nästa morgon och behöfver dig därvid såsom vägledare.”

Gabriel ville falla ned på sina knän och kysa hans hand, men Fader Paul häjdade honom och sade, i det han pekade på korset: ”knäböj der — icke för mig; icke för en dödlig medmänniska, din like och din vän — ja, jag vill blifva din vän, Gabriel; jag måste tro att det är Guds nådiga vilja. Och nu, hör på hvad jag säger”, fortfor han, med en broderlig ömhet och välvilja i tonen, som trängde till djupet af Gabriels hjerta. ”Gudstjensten är nära slut. Hvad jag har att säga dig, måste blifva sagdt nu genast: den beskickning, hvarunder du skall vara min vägvisare, måste utföras innan dagen gryr i morgon. Sätt dig här bredvid mig; och gif akt på mina ord.”

Gabriel satte sig ned: och Fader Paul fortfor på följande sätt:

”Jag tror att den bekännelse, som din farfar gjort inför dig, har till alla delar varit riktig och med sanningen öfverensstämmande. Samma afton, som han talade om, närmade jag mig er hydda, såsom han sade, för att låna hus öfver natten. Vid den tiden hade jag länge och tråget studerat för att bereda mig till det heliga kall, som jag nu bekläder; och, efter att fullständigt ha afslutat mina studier, ämnade jag för mitt nöjes skull göra en fotresa genom Bretagne, för att sålunda på ett oskyldigt och angenämt sätt fördrifva den tid, som jag hade ledig, innan jag kunde inträda i prestämberet. Då jag kom fram till din faders hydda, hade jag råkat vilse, och hade vandrat utan hvilva många timmar, så att jag var glad att på hvad sätt som helst få mig någon ro till natten. Jag vill icke nu plåga dig med att orda om hvad som tilldrog sig efter det jag stigit in under din faders tak. Jag har icke minne af något, alltifrån den stunden då jag lade mig ned att sofva framför elden, ända till dess jag återkom till sansning på det stället, som du kallar för Köpmannens Bord. Min första förmörmelse var känslan af att jag blef buren ut i den kalla nattluften: då jag öppnade ögonen, såg jag de stora Druidstenarna höja sig öfver mig, helt nära intill, och två karlar, en på hvardera sidan, genomsökande mina fickor. De funno der ingenting af värde och voro just i begrepp att gå sin väg och låta mig ligga där jag låg, då jag lyckades att samla nog styrka för att begagna deras rofylstnad såsom medel att väcka deras medlidande. Jag hade ej ondt om penningar den tiden och jag kunde således erbjuda dem riklig vedergällning (de fingor också till slut hvad jag lofvat dem), ifall de förde mig till någon plats där jag kunde få skötsel och läkarevård. Jag förmodar att de af mitt språk och mitt uttal — kanske också af mitt linne, som de noga undersökte — slöto till att jag hörde till de högre samhällsklasserna, oakadt mina simpla kläder i öfrigt; och att jag således väl torde vara i stånd att fullgöra mina löften till dem. Jag hörde den ene af dem säga till den andre: ”låt oss våga det”; och der-efter lyfte de mig upp på sina armar och boro mig ned till en båt, som låg vid stranden, och rodde mig ut till ett fartyg ute på öppna sjön. Dagen derpå landsatte de mig i Paimboeuf, där jag fick den vård som jag så väl behöfde. Som de voro tvungna att till en viss grad förtro sig åt mig för att sätta mig i stånd att tillställa dem den utlovade belöningen, fick jag veta att de voro smugglare, samt att de plågat använda hålan, i hvilken jag blifvit funnen, till ett gömställe för varor och bref till deras medbrottslingar. Detta förklarade hur de kommit att finna mig. Hvad säret angår, sade mig läkaren som skötte mig, att det icke fattades ett fjerdedels tum i att halspulsådern blifvit afskuren, då det varit ovilkorligen dödande, och att jag, i alla fall, i främsta rummet för mitt lifes räddning hade att tacka ingenting mer och ingenting mindre än den kyliga nattluftens verkan att befodra blodets stelning öfver säret. Kort sagdt, jag återvann min helsa efter en långvarig sjukdom, vände tillbaka till Paris och invigdes till prestämberet. Genom mina förmäns befall-

ning blef jag tvingad att börja min tjänstgöring i den stora staden; men jag önskade sjelf att få själavården i en församling inom din provins, Gabriel. Kan du gissa anledningen därtill?”

Svaret på denna fråga sväfvade på Gabriels läppar, men han var ännu alltför mycket betagen af rörelse, i följd af hvad han nyss hört, för att kunna få fram något ord.

”Jag får väl då lof att nämna min bevel-segrund”, sade Fader Paul. ”Du skall först och främst veta att jag orubbligt afhöll mig från att för någon yppa, hvar och af hvem jag fått mitt dödsfarliga sår. Jag höll detta hemligt för de män som räddade mig — för läkaren — till och med för mina bästa vänner. Skälet hvarföre jag så gjorde var, jag vill gärna tro det, en christen värdigt. Jag har, så vidt jag vet, alltid hyst en uppriktig och ödmjuk åstundan att, med Guds hjälp, visa mig värdigt det heliga kall åt hvilket jag ägnat mig. Men min underbara räddning från en säker död hade gjort ett djupt intryck på mitt sinne och gifvit mig en ny, oändligt högre åsigt om betydelsen af detta kall — en åsigt som jag alltsedan sökt och framdeles skall söka bibehålla. Då jag låg där, under de första dagarna sedan jag åter kommit på bättringsvägen, och ransakade mitt eget hjerta och tänkte efter på hvad sätt det vore min pligt att förfara mot din far, när jag återvannit min helsa, föll mig något in, som gaf mig lugn och tillfredsställelse och med ens löste alla mina tvifvelsmål. Jag tänkte för mig sjelf — ”Om några månader blir jag kallad till att vara en af Guds utvalda tjänare. Vill jag vara värdig denna heliga kallelse, måste min första önskan i fråga om den man, som sökt taga mitt lif, vara, icke att se honom träffad af den mänskliga rättvisans arm, utan att veta honom med en uppriktig, christlig ånger och bot hafva försonat sin missgärning. En sådan ånger och en sådan försoning bör det vara min pligt att kalla honom till: om han visar mig tillbaka och endast så mycket mera förhär-dar sig när han får veta att jag förlåtit de oförrätter jag lidit, då kan det vara tids nog att anklaga honom för hans brott inför hans medmänniskor. Helt visst måste det lända till mitt bästa, både här och på andra sidan grafven, om jag börjar min bana i det heliga prestämberet med att frälsa från förtappelsen den mans själ, som, mer än någon annan, på det grymmaste förörrättat mig.” Det var af detta skäl, Gabriel, — det var derföre att jag åstundade att få gå raka vägen fram till din faders hydda och omvända honom, som trodde mig vara död — som jag gömde min hemlighet inom mig och enträget utbad mig af mina förmän att blifva skickad till Bretagne. Men såsom jag redan sagt, lät detta icke till en början göra sig, och då slutligen min önskan blef uppfylld, fick jag mig min plats anvisad i en vidt aflägsen trakt. Den förföljelse, under hvilken vi ännu lida, bröt ut straxt derefter; mina planer för lifvet undergingo en fullständig förändring; jag fick ej längre låta mig styras af min egen vilja. Och dock har jag nu efter en en lång mellantid, genom sorg och lidande, genom fara och blodsutgjutelse, blifvit ledd till utförandet af den första försats, som jag fattade vid mitt inträde i prestämberet. Gabriel! när gudstjensten är slut och församlingen skingrat sig, får du lof att föra mig fram till dörren af din faders hydda.”

Han lyfte upp sin hand såsom ett tecken till tystnad, då Gabriel stod i begrepp att svara. Just då uttalade nämligen de vid altaret tjänstgörande presterna välsignelsen öfver församlingen. När de slutat, öppnade Fader Paul kajutdörren. Då han åtföljd af Gabriel gick upp för trappan, mötte dem Fader Bonan. Den gamle mannen såg tvifvelaktigt och forskande sin tillämnade svärson i ansigtet, under det han vördnadsfullt hviskade några ord i prestens öra. Fader Paul lyssnade uppmärksamt, svarade honom i samma hviskande ton och vände sig derpå till Gabriel, sedan han först tillsagt de få personer, som stodo nära intill dem, att draga sig litet tillbaka. ”Man har frågat mig, om där finnes något hinder för ditt giftermål”, sade han, ”och jag har svarat att där icke finnes något sådant. Hvad du har sagt mig är yttradt under biktens in-

segel och är en hemlighet mellan oss två. Kom ihåg det och glöm icke håller den tjänst som jag bedt dig göra mig i natt, sedan vigseln är förbi. Hvar är Rosa Bonan?" tillade han högt, i det han såg sig omkring. Rosa steg fram. Fader Paul tog hennes hand och lade den i Gabriels. "För henne fram till altaret", sade han "och vänta där på mig."

Det var öfver en timma sednare; båtarna hade lemnat skeppets sida; församlingen hade stigit i land och spridt sig i sina skiljda bostäder — men ännu låg skeppet alltjämt för ankar. De som voro kvar på detsamma höllo mer än vanligt noggrann utik åt stranden till; ty de visste att Fader Paul hade vägat sig i land och därigenom utsatt sig för faran att råka ut för republikens soldater. En båt låg vid strandbrädden, väntande på hans återkomst, och halfva besättningen på fartyget voro, väl beväpnade, utställda på den upphöjda delen af heden för att hålla utkik åt hvar sitt håll. De hade velat följa med presten till det ställe dit han ämnade sig, såsom en skyddsvakt, men han förbjöd det och gick sedan, helt tvärt lemnande dem, skyndsamt framåt öfver heden, med endast en enda ung man i sitt sällskap.

Gabriel hade anförtrott sin bror och sina systrar i Rosas vård. De skulle för den natten följa med till bondgården, i sällskap med den nygifta samt hennes fader och moder. Fader Paul hade önskat att så skulle ske. Sedan Gabriel och han blifvit lemnade allena på sin vandring utåt stigen till fiskarens hydda, talade icke presten en enda gång under vägen — såg sig aldrig åt sidan, hvarken åt höger eller åt vänster — och höll alltjämt elfbenscrucifixet tryckt till sitt hjerta. De kommo fram till hyddan. "Banka på dörren", hviskade Fader Paul till Gabriel, "och vänta sedan här hos mig."

Dörren öppnades. En skön mänskensnatt hade François Sarzeau, för många år sedan, stått på denna tröskel, med en bloddrypande människokropp i sina armar: en skön mänskensnatt stod han där nu änyo, mötande den mans blick, mot hvars lif han fordom hade förbrutit sig, utan att likväl igenkänna honom.

Fader Paul trädde fram ett par steg, så att mänluset bättre belyste hans anletsdrag, och tog af sin hatt. François Sarzeau såg på honom ett ögonblick, spratt så plötsligt till, tog ett steg tillbaka och stod sedan aldeles orörlig och stum: hvarje spår till uttryck försvann med ens från hans ansigte. De lugna klara tonerna af prestens röst smögo sig sedan stilla öfver dödstystnaden. "Jag bringar ett budskap om frid och förlåtelse från en gäst sen fornda dagar", sade han; och pekade härunder på det ställe, där han blifver sårad, i halsen. Ett ögonblick såg Gabriel sin fader skakas från hufvud till fot af en våldsam darrning — därpå styfnade hans lemmar återigen — de stelnade plötsligt, som hade hade han blifvit träffad af slag. Hans läppar öppnade sig, men utan att darra; hans ögon stirrade, men lågo orörliga i sina hålor. Sjelfva det ljufva mänskenet såg hemskt och spöklikt ut, där det kastade sitt ljus öfver detta af en panisk fasa slagna ansigte, i all dess öfvernaturliga fulhet! Gabriel vände sig bort i förskräckelse. Han hörde Fader Paul säga till sig: "vänta här, tills jag kommer tillbaka" — därpå följde åter ett ögonblick af tystnad — sedan ett lågt stönande läte, likasom sökte någon uttala Guds namn; ett läte olik hans fars röst, olik hvarje människoröst, som han förut hört, — och därpå ljudet af dörrens tillstängande. Gabriel tittade upp och såg sig stå ensam utanför hyddan.

En enda gång, en stund därefter, närmade han sig till fönstret. Han såg just genom detsamma prestens hand hålla elfbenscrucifixet högt lyftadt, men han dröjde ej kvar för att se mera, ty han hörde ord och ljud, som jagade honom tillbaka till sin förra plats. Där stod han kvar, tills dånets af ett tungt fall inne i hyddan träffade hans öra. Återigen närmade han sig då till dörren; hörde Fader Paul bedja; lyssnade några minuter; hörde så en klagande röst, som än förenade sig med prestens i bönen, än åter kvädes af snyftningar och bitter gråt. Ännu en gång gick han utom hörhåll och rör-

de sig icke sedan vidare från stället. Han väntade där både länge och väl — så länge att en af utposterna på heden kom emot honom, synbarligen anande något oråd, i följd af prestens långa dröjsmål. Han vinkade karlen tillbaka till sin post och vände återigen sina blickar mot dörren. Omsider såg han den öppnas — såg Fader Paul nalkas, förande François Sarzeau vid handen.

Fiskaren lyftade ingen enda gång sina nedslagna ögon upp till sonens ansigte; tårarna trillade sakta utför hans kinder; han följde den hand, som ledde honom, likasom ett litet barn skulle hafva följt den, och lyssnade ödmjukt och ifrigt vid prestens sida till hvarje ord som denne yttrade "Gabriel", sade Fader Paul, med en liten darrning i rösten, för första gången den natten, — "Gabriel, det har varit Guds nådiga vilja att låta mig fullständigt vinna målet för min hitkomst; jag säger dig detta, såsom det enda du behöfver veta — det enda också, efter hvad jag tror, som du önskar veta — af hvad som föregått under den tid jag låtit dig vänta på mig här. De ord som jag har att säga dig nu, säger jag på din fars allvarliga begäran. Det är hans egen önskan att jag skulle gifva dig del af hans bekännelse om att han i hemlighet följt efter dig till Köpmannens Bord och upptäckt (likasom du gjorde) att där icke fanns kvar något bevis på hans brottslighet. Medgifvandet häraf, menar han, skall tillräckligt förklara för dig hans uppförande mot dig ifrån den tiden allt intill nu. Jag har därefter att säga dig (också enligt din fars begäran) att han i min närvaro lofvat, och nu i din närvaro återigen lofvar, en uppriktig botgöring på följande sätt: — När förföljelsen mot vår religion fått sitt slut — och ett slut skall den få, och det snart, var säker derpå! — förbinder han sig högtidligen, att hädanefter ägna sitt lif, sin kraft och de världsliga ägodelar som han besitter eller framdeles kan komma att förvärfva, åt återupprättande och återställande af de kors vid vägarna, som af helgerånande händer blifvit kullkastade och förstörda i hans fädernebygd, samt åt goda gerningar, hvarhållt han kan något uträtta. — Jag har nu sagt allt hvad man bedt mig säga, och kan taga farväl af dig — medförande den glada hägkonsten att af jag lemnat efter mig en far och en son, försonade och återförenade med hvarandra. Herren välsigne dig och bevara dig och alla som äro dig nära, Gabriel! Mätte Gud se till din faders ånger i nåd och skänka äfven honom sin välsignelse under hans återstående lif."

Han gaf dem en lång och varm handtryckning, gick sedan sin väg och vandrade skyndsamt nedåt gångstigen, som ledde till stranden. Gabriel trodde sig ännu icke till att yttra något; men han höjde sin arm och lade den sakta omkring sin fars hals. De stodo så tillsammans, blickande utåt hafvet genom tårarna som skymde för deras ögon. De sågo båten sticka ut på sjön i det klara mänskenet och nå fram till sidan af fartyget; de sågo segeln tillsättas och följde skeppet på dess långsamma väg ända tills det försvann ur sigte bakom en aflägsen udde. Därefter gingo de in i hyddan tillsammans. De visste det icke då; men de hade sett Fader Paul för sista gången, i denna världen.

De händelser, som den gode presten förut sagt, inträffade förr, än till och med han hade trott. En ny styrelse beherrskade Frankrikes öden och förföljelsen upphörde i Bretagne. Bland andra förslag, som då framställdes för folkförsamlingen, var äfven ett om återställande af korsen bredvid vägarna i denna provins. Man fann dock, vid närmare undersökning, att dessa kors måste räknas i tusendevis, samt att blotta kostnaden för det trädvirke, som skulle åtgå till deras återupprättande, erfordrade en penninggift, som statens då ringa tillgångar svårigen kunde bära. Medan detta förslag ännu var under öfverläggning och innan det till slut förkastades, hade en enskild man påbörjat det företag, som landets styrelse icke vågade sig på. På samma gång som Gabriel flyttade från hyddan, för att med sin hustru bo på bondgården, dit han tog med sig sin bror och sina systrar, lem-

nade också François sitt hem, för att på landsväg och biväg fullgöra det löfte han gjort Fader Paul. Månad efter månad arbetade han utan uppehåll i sitt kall: på samma gång görande godt öfverallt, hjälpsamt och tröstande och öfvande christlig människokärlek, mot alla som han kunde tjäna. Han vandrade mil så långa, sträfvade igenom mångt tungt dagsarbete, och förödmjukade sig ända därhän, att han tiggde af andra, för att få träd nog äfven till ett enda kors. Aldrig hörde någon honom klaga, aldrig såg man honom otålig, aldrig fann man honom modlös eller trött vid arbetet. Ett nattläger i något uthus, en brödkant och en dryck vatten, hvilket han alltid kunde få äfven af de fattigaste, tycktes vara nog för honom. Ibland folket, som med förvåning såg hans outröttliga ihärdighet, begynte den tron göra sig gällande att hans lif skulle genom ett underverk förlängas, tills han hunnit fullborda sitt värf utöfver hela Bretagne, från ena ändan af landet till den andra. Så skedde det dock icke. Man såg honom en kall höstafton efter sin vana tyst och ifrigt arbeta på att sätta upp ett nytt kors, på samma plats där ett annat fordom hade stått, som i orons dagar blifvit hugget i spillror. Om morgonen fann man honom liggande död under det heliga tecken, som han under natten med egna händer fullbordat och upprest på sin plats. Han blef begravd där han låg; och presten, som helgade platsen till mottagande af hans lik, gaf Gabriel tillstånd att inrista sin fars grafskrift på trädkorset. Den bestod helt enkelt i begynnelsebokstäfverna af den dödes namn, åtföljda af följande inskrift: "Bed för hans själs ro: han dog ångerfull, under utöfvande af goda gerningar."

En gång, och endast en gång, hörde Gabriel åter något från Fader Paul. Den gode presten visade, genom ett bref, som han skref till bondgården, att han icke hade glömt den familj, som stod i så stor skuld till honom för återställandet af deras husliga sällhet. Brevet var dateradt "Rom". Fader Paul nämnde däri, att de tjänster mot kyrkan, som det förunnats honom att göra i Bretagne, hade beredt åt honom ett nytt, ännu ärofullare uppdrag än något som han förut haft sig anförtrodt. Han hade blifvit bortkallad från sin prestlägenhet för att träda i spetsen för en mission, som inom kort skulle utsändas för att till christendomen omvända ett aflägsset land, bebodt af vilda hedingar. Han skref nu, likasom hans medbröder i missionen gjorde, för att, för sista gången i denna världen, taga afsked af alla vänner före afresan — ty de utvalda, som fått detta uppdrag, visste mer än väl, att de ej kunde hoppas framgång i sitt företag, om de icke frimodigt satte sitt lif på spel för sin tros skull. Han skickade sin välsignelse till François Sarzeau, till Gabriel och hans familj, och sade dem ett ömt farväl, för sista gången. Brevet hade ett postscriptum, ställt till Rosa, hvilket han efteråt mången gång genomläste med tårade ögon. Han bad henne att, om hon fick några barn, hon skulle ådagalägga sin vänliga och christliga hägkomst af honom genom att lära dem bedja (såsom han hoppades att äfven hon skulle bedja), att Gud måtte välsigna Fader Pauls mödor i fjärran land. Prestens kärleksfulla anhållan blef icke glömd, någonsin. När Rosa första gången lärde sitt första barn bedja, lät hon den lilla varelsen sluta sin korta bön vid modrens knän med orden: "Gud välsigne Fader Paul."

Prins Gustaf, Erik den fjortondes son.

(Forts. fr. sid. 62.)

All denna tiden arbetade han natt och dag i de vetenskaper, som ledde till kännedom af naturens hemligaste tillgångar, stenars och metallers upplösning, dermed många lärda på den tiden sig sysselsatte, i hopp om att slutligen upptäcka konsten att göra guld. Deraf försvagades hans helsa, och genom sina spejare erfor kejsaren, att han aldeles icke för hans afsigter skickad var. Dock lät kejsaren ingenting honom brista, så länge han lefde; men efter hans död kom en annan kejsare till Moskwitiska

kejsaredömet; som var Sigismunds bundsförvandt. Han lät fängsla Prins Gustaf och sätta honom i ett mörkt och svårt fängelse på aflägsen ort, der han satt i hårda bojor, såsom han sedan på målning aftagen blef. Men snart kom en annan kejsare på Moskvas thron, som gaf honom frihet att vistas i en liten stad i Ryssland, benämnd Kaschin, der han sina öfriga dagar i torftigt tillstånd framlede. Näst sitt fädernesland, det han aldrig mera kunde få återse, var honom hans syster Sigrid mest af allt i denna världen kär, och när han kände att lidanden och försakelser hade förkortat honom hans dagar, fattades han af längtan att åter en gång före sin död få se och omfamna henne. Uti ett bref till konung Johan och riksensråd, begärde han derföre det honom skulle beviljas, åtminstone några timmars möte med sin syster, som då i Sverige vistades vid konungens hof. Det blef honom beviljadt, och en holme, fem mil från Stockholm ute i skären, blef utsedd till de kära syskonens möte.

Tre veckor efter midsommarsdag, den utsatta tiden, seglade trenne galejer ut från Stockholm, med Prinsessan Sigrid, af hofmän och tjenare uppvaktad, till det utsatta stället. När brodern jämväl på utsatta tiden kom från havet och steg i land, drogo sig de herrar och bevakande, som i prinsessans följe voro, ett stycke tillbaka, som dem anbefaldt var, dock icke längre, än att de väl kunde se hvad som föregick.

De båda syskonen brusto i tårar, då de åter sågo hvarandra, föllo mot hvarandra på sina knä och omfamnade hvarandra. De förblevo sålunda på knä ganska länge, allt medan de talade med hvarandra; men hvad de talade har aldrig till någons kunskap kommit. Kan väl hända omtalade Sigrid då för sin broder sitt stundande bröllop med Hindrik Tott, som firades icke långt derefter. När de uppstodo från sitt samtal var för dem en måltid med förfriskningar tillredd, och de åto den med innerlig rörelse, emedan de väl visste att det var den sista de åto tillsammans. Derefter togo de af hvarandra ett långt farväl: Gustaf skyndade till sin slup och seglade af, och Prinsessan Sigrid fördes till Stockholm tillbaka.

Till hjelteära och vapenbragd saknade icke Gustaf mod och lust, men konung Johan vakade nog derför, att han icke skulle få svärdet i hand. När kejsar Rudolph sände sina härar ut mot Turken, bad Prins Gustaf att få följa med till striden; men det förvägrades honom; ty konung Johan hade sina utsända, som alla hans steg bevakade, hvarhålst han sig uppehöll.

Det kan väl hända, att Prins Gustaf, när han såg sig motad af makten på alla sidor, och sluteligen såg, att hvarken en brud, eller någon annan jordisk lycka, var honom af försynen beskär, så fördjupade han sig i vetenskaplig forskning, att icke sorg och förtviflan hans sinnen öfvervåldiga skulle. Så dog han i staden Kaschin. Nära denna stad flyter en flod, som heter Kaschenka, och på dess strand är en vacker björklund. Der i lunden fick Prins Gustaf sin graf. Kejsaren sände en stor penningesumma till konungasonens begrafning; men höfvidsmannen öfver den landsbygden stal bort pennigarna, såsom ofta händer der i landet, och Prinsen begrofs utan all ståt och fick ingen minnesvård på sin graf. När den store Svenske fältherren Jakob De la Gardie sedan med sin segrande krigshär kom till Kaschenka-flodens stränder, besåg han der i björklunden den olycklige konungasonens Prins Gustafs oprydd lägerstad.

Några gamla drag af Rysslands politik.

(Ur Montgommerys "Historia öfver kriget emellan Sverige och Ryssland åren 1808 och 1809." Örebro 1842.)

De ryska planerna i afseende på Sverige gå långt tillbaka. Det är uppenbart att det allt sedan Peter den stores tid utgjort petersburgska kabinettets åtrå att få Finland förenadt med Ryssland. Peter sjelf, som högt värderade sin motståndare och läromästare i kriget, hade kanske ännu icke denna afsigt, hålst han var beredd att, utom Ingermanland, Estland, Petersburg och Lifland, återlemna det då redan eröfrade

Finland samt återskaffa Sverige dess i öfrigt under samma krig förlorade länder. Men då den ärfda händen, afunden och äregirigheten lönmördade det svenska lejonet, den sagolike hjälten, som likväl ej var någon stor statsman, blefvo också Peters tänkesätt ändrade, och hvad hans statskonst då ej ansåg sig kunna verkställa hade den blott uppskjutit. Hela den s. k. frihetstiden var endast en tid af politisk vanmakt och beroende af ryskt-engelska eller franska penningar, hvilka undergräde svenskmanåran och mördade vår politiska sjelfständighet.

Ryska kriget åren 1741 — 43, fördt under politiskt vankelmod och inhemska afund, uppenbarade åter de ryska planerna och det svenska förräderiet, då en hel krigshär utan strid sträckte vapen och freden kostade ett stycke land af detta Finland, hvars återstod ryska kabinettet sedan ej lemnade ur sigte. Katharina II uppfattade detta ögonmärke med en hos henne egendomlig värna.

Hon, öfverträfflig i konsten att uppfinna och utföra de mest invecklade politiska kombinationer, lyckades väl icke att fullständigt vinna det mål hon åsyftade med Anjala-förbundet och de intriger hon spelade i Finland under hela 1788 och 1789 årens krig, men de frön hon då, förut och sedermera utsådde, togo dock rot i svensk jord för att i tidernas fullbord bära rysk frukt. Så hade hon gjort i Polen, så i Kurland och så gjorde hon nu i Sverige. Hennes medel och lockelser bestodo deri att giftblanda fosterlandskänslan, tillintetgöra sjelfständighetsbegäret och mördra den politiska moralen.

En öfverhandtagande praktlystnad, en falsk ärelust, flärd och ett lätt sinne att lefva öfver tillgångarna äro hos hvarje fattig nation igenkänningstecken att en sådan förledelse redan äger eller kan äga rum.

Gustaf III, med varmt fosterlandssinne, stolt och ridderlig, saknade hvarken själskraft eller vilja att motstå de ryska syften, hvaraf han var omgifven. Hans 1772 års lyckade regementsförändring, hvilken var lika nödvändig som välgörande, bragte dessas anhängare i verklig förtviflan. De tröstade sig dock snart, då de märkte att han använde sin utvidgade makt till ädlare syften än blott politiska planer. Men vid det han skapade ett nytt mera kraftigt och bestämdt regeringsätt, trodde man att han skulle begagna detsamma mot den granne, som svenskarna mest hade att frukta. Denna tro utgjorde alla fosterlandssinnade medborgares fröjd, på samma gång som den verkade oro hos de stridigt tänkande.

Den snillrike konungens fredliga yrken, att hägna konster och vetenskaper, att uppmuntra deras idkare, att lifva vitterheten, att införa smak och förfining i sammanlefnaden, lugnade likväl de sednare, och all politik glömdes. . . . Men hans hjerta, lifvadt af nöjet, var det också af mod och ära. Inom hans verksamma hufvud inrymdes stora och mångartade förslag. Svenska akademiens och svenska skådespelets stiftande hindrade honom ej att på samma gång tänka på lagskipning, tornerspel, äreminnen, sällskapsnöjen, skaldskap och — hvilket synes otroligtast — på krigiska eröfringar. Så skedde likväl, och under så beskaffade förhållanden förberedde han 1788 års krig, hvilket hade ett stort och väl uttänkt fosterländskt syfte. Men ehuru hufvudplanen blef tillintetgjord genom afund och genom ryska förledelser, fortsattes dock kriget och lemnade konungen tillfälle att visa nya egenskaper, dem man icke väntade att han skulle äga. Ändrade förhållanden påkallade krigets slut. Det slöts med bibehållen krigsära och utan någon landförlust. Men penningbehovet satte honom i ett beroende, hvaraf Katharina ej försummade att begagna sig. Det var sålunda han inleddes i krigsplanerna mot Frankrike. Han insåg kanhända sjelf hennes egentliga afsigt, men hans finansiella betryck var för stort, den rol man lät honom spela så lockande, det ridderliga, det heroiska, uppseende-väckande i företaget så hänförande, isynnerhet för ett sådant sinne som Gustafs, att han ej kunde motstå frestelsen, ej afslå det bländande anbudet.

Det afskyvärda lönmordet, hvaraf Gustaf träffades, frälsade väl honom, men ej hans ef-

terträdare från den utlagda snaran. Formyndare-regeringen hade den stora förtjensten att undvika all rysk inflytelse.

Gustaf IV Adolf uppfostrades deremot enligt Katharinas föreskrift, intresserades för ett ryskt giftermål och omgafs af hennes anhang, hvars afsigt icke utgjorde något mer eller mindre än att bringa hela Sverige i Rysslands våld. Samme minister, som ej mindre klokt än kraftigt medverkat til Polens delning, skickades till Stockholm. Han, liksom hans efterträdare, måste dock återkallas på förmyndare-regeringens begäran, emedan de gingo för öppet till väga, och derefter förlorade detta anhang på en tid sitt hufvudsakligaste stöd genom upptäckandet af armfelterska ligan.

Men genast efter Gustaf Adolfs uppstigande på thronen och framgent, under manteln af nära släktskap med kejsar Alexander, vidtog och utgrenade sig det petersburgska kabinettets inflytelse med tilltagande kraft inom Sverige.

Då denna inflytelse ej ännu oförtäckt kunde förråda Gustaf Adolf, missledde den honom under alla möjliga skepnader. Inga medel, som kunde medverka dertill, försumrades. Hans sinnesförfattning och hans fördomar, allt begagnades på det noggrannaste. Derifrån hans misstanke om sin farbrors redlighet, derifrån hans religionsvurmerier, hans vidskepliga tro på öfvernaturlig hjälp och på Jungs förklaringar öfver uppenbarelseboken; derifrån hans orubbliga hat till det förmenta vilddjuret Napoleon, — ett hat inpräglat genom ryskt inflytande — derifrån den halsstarriga villfarelse, den otroliga blindhet, hvarmed han bedref sin politik; derifrån ändtliga den långa kedja af misstag, motgångar och olyckor, som förföljde honom och hvilka enligt vederbörandes beräkning skulle stöta honom från thronen.

Det har erfordrats hela denna förklaring, hela denna antydning af medel, hvilka blifvit begagnade, af förhållanden, som ägt rum, för att göra händelsernas följder mindre öfverraskande än de äro smärtande för fosterlandsvännen, för att göra det begripligt, hvarföre Gustaf Adolf ej trodde på möjligheten af ett fredsbrott med Alexander, sin anförvandt och sednaste allierade, samt för att finna en ledtråd genom den labyrinth och de mörka irrgångar, hvari de kända sympatierna och den mäktiga inflytelsen hade inledt de svenska verktygen och derigenom förrat den svenska fosterlandskänslan samt insöft det fordom vaksamma svenska lejonet mot en örn, på hvars flygt det alltid bort hafva öppna och klarsynta ögon.

På detta sätt trodde det petersburgska kabinettet sig hafva uppgjort sin plan så väl, att den år 1808 åsyftade inkräkningen ej påkallade någon uppoffring, mindre någon blodsutgjutelse; det var förmodligen derför kejsar Alexander lät förstå att han med sin fåtaliga krigshär kom såsom en fader och vän att skänka lugn och oberoende åt det under svenska väldet olyckliga finska folket.

Man förebrår Gustaf Adolf att han glömdes hederns lagar, då han året förut (1807) under kriget i Pommern sökte öfvertala franske marskalken Brune att gå in i en annan monarks tjänst. Men ingen häfdatecknare har man hittills sett anklaga kejsar Alexander att han åsidosatt ärans bud, när han tubbade ej en eller annan person, utan alla ämbets- och tjänstemän, ja hela landets befolkning till glömska af ed, heder och pligt, med ett ord till förräderi mot sin rättmätiga öfverhet och sitt fosterland.

Men ej nog dermed! I det man erbjöd Gustaf Adolf ett förbund med Frankrike på oantagliga villkor, som Ryssland sjelft ansåg för en börda och beklagade sig öfver, under det man förberedde och utförde en inkräkning af denna befolkning, detta Finland, som man kom att lyckliggöra, förhade man förrådiska stämpingar emot sjelfve den konungs thron, med hvilken man underhandlade under släktskapens, vänskapens eller deltagandets larf. Verkställigheten här af skulle med både ryska och franska partiernas understöd försiggå i medlet af April 1808, då den, hvilket först var påtänkt, ej kommit att ske året förut, i Pommern. Hvem ser icke i alla dessa förhållanden, i denna oväntade

dubbelhet hos tvänne de mäktigaste regenter inom Europa, i dessa förrådiska stämplingar utom och inom riket, i denna långa kedja af lockelser och snaror, med ett ord i denna alla samhällsband upplösande, all sund fosterlandskraft utsugande pestsmitta, inympad i sjelfva hjertat af statskroppen, hvars öfverhufvud tillika var vilseförd, insnörd i falska vänners nät, blind för bättre råd, oböjlig, utan förutseende, okunnig i krigssaker, rådlös i krigsfaror, hvem ser icke, säger jag, i allt detta, orsakerna, driffjäderna till de försummade, uteblifna, högst nödvändiga förberedelserna till kriget, till den olämpliga syftesvidriga instruktionen för detsamma, till valet af högste befalhafvaren öfver finska hären, till Sveaborgs vanhederliga kapitulation, till det rådvilla, splittrade, ändamålsvidriga, planlösa i fälttåget samt försvaret i det hela, liksom slutligen till Gustaf IV Adolfs och dess ätts olycka!

Således förklarar mycket af det politiskt-moraliska i sjelfva krigshändelserna, liksom de högre redskapens beskaffenhet och uppförande dervid.

Dessa förklarade på den svenska sidan, då de ej öppet kunde eller vågade motarbota och tillintetgöra, alla ändamålsenliga tillfälliga företag eller all personlig tapperhet, skicklighet och ihärdighet.

Derföre hade de anfallande å sin sida hela fördelen af det högre politiskt-stratägiska i kriget, hvaremot på de försvarandes (helst då den fysiska öfvermakten hos de förra också var ojämförlig) det personliga modet hos mängden, om och understödt af den mest brinnande fosterlandskänsla, förr eller sednare måste duka under. Under andra förhållanden, då fosterlandskärleken understöddes af snillet, erfarenheten, modet hos regenten och dess närmaste omgifning, förenad med plan och klokhet i krigsrörelser samt en allt lifvande öfverensstämmelse emellan befallande och lydande, odelad pligtkänsla hos dem bägge, med blott ett syfte hos dem alla; att ej sky någon uppoffring för fäderneslandets försvar; då betyder antalets underlägsenhet föga — då kan en nation af tre millioner invånare försvara sig mot en anfallande af fyratio millioner . . .

Kiwīn (*Apteryx australis*), en Ny-Zeeländsk Fågelart.

Är man indelar jordens länder i två huvuddelar, Gamla och Nya Verlden, så är den därvid begagnade indelningsgrunden ingalunda tillfredsställande, för såvidt som det ej kan hafva någon särdeles betydenhet i afseende på bestämmandet af ländernas karaktär och egenomlighet, om de tidigare eller sednare blifvit bekanta för de folk, hvilkas bildning vi europæer ärfvt och fortplantat. Så till vida som människan, utan att kunna sägas vara förtädesvis skapad för det ena eller andra landet och klimatet, triffes öfverallt, där hon på ett eller annat sätt kan finna medel att tillfredsställa de första och enklaste behoven, ja! till och med synes kunna taga sig fram i saknad af frihetens sol, kan man ej vänta någon särdeles naturlig och tillfredsställande indelning af länder och verdensdelar, om vi därvid fästa oss vid rent mänskliga förhållanden, vi må då hålla oss till stater eller till folkstammar. Riktigare måste det vara att betrakta de särskilda ländernas egna natur och beskaffenhet, som efter den gamla regeln: "af deras frukt skolen J känna dem" klarast och ögonskenligast visar sig i de dem tillhöriga djur- och växtformer. Om vi så betrakta saken, finna vi till vår förvåning att Amerika, oaktadt alla de egenheter, som utmärka detsamma, likväl i det stora hela går så nära intill den gamla verdens länder i Europa, Asien och Afrika, att man ej rättvisligen kan skilja dem åt vid en första indelning; hälst om det skulle visa sig, att någon annan del af jorden finnes, som lika litet liknar den ena som den andra af de nämnda verdensdelarna. Och sådant är verkligen fallet med Australien, där både växt- och djurverlden förete en sådan olikhet med allt förut bekant, att det till och med fal-

lit någon in att påstå att Nya Holland är ett stycke från någon komet eller annan himlakropp, som vid ett allt för nära sammanträffande med vår jord måst afstå åt densamma en del af sin massa. Skulle det förefalla någon särdeles stötande att Australien, den minsta af alla de fem verdensdelarna (till och med af de sex, som uppkomma när man skiljer åt Södra och Norra Amerika,) såsom indelningsled svarar emot alla de öfriga tillhopatagna, så fästa vi uppmärksamheten derpå, att man i sjelfva verket kan fördela jordklotets yta i två halvfor så, att Europa, Asien, Afrika och Amerika samtliga falla inom den ena, medan Australien med omgifvande haf upptager den andra.

Söker man åter en allmän bestämning af Australiens karaktär och utgår från den af geologien på det fullständigaste till sin riktighet bestyrkte grundsatsen, att jordytan endast så småningom blifvit gjord passande för mottagande och frambringande af allt högre och mera utbildade djur- och växtformer, som i och med det samma oupphörligen tilltagit i mångsidighet och omväxling, så blir det icke underkastadt några tvifvel att ju Australien står vida efter de öfriga verdensdelarna. Antingen nu detta beror derpå att Australiens jord möjligen är yngre och således icke hunnit uppnå samma grad af utbildning som de öfriga äldre verdensdelarnas, eller den, jämlik i ålder, likasom stannat i växten och blifvit stående på ett lägre trappsteg, detta torde ej vara så lätt att afgöra. Så mycket synes emellertid vara säkert att Australien från början stått på sjelfständig botten och utvecklats sig för sig

sjelft åt sitt särskilda håll. Ätminstone kan man ej finna anledning att påstå Australiens nuvarande beskaffenhet i sin helhet motsvara någon af de former jordens öfriga delar under något utvecklingsstadium fordom kan ha varit iklädd.

Såväl inom växt- som djur-riket gäller det i lika mån att de i Australien förekommande arterna äro jämförelsevis få till antalet och i allmänhet tillhöra ett inskränkt antal familjer; som för det mesta måste anses stå lägst hvar inom sin klass: så tillhöra af sextiotvå däggdjursarter, som någon der räknat, de allra flesta pungdjurens ordning, hvilken af flera skäl hålles för den lägsta af alla däggdjursordningar. (De utmärkas såsom bekant är bland annat därigenom att honan är försedd med en magsäck, hvari ungarna bäras, ännu en längre tid efter det de blifvit framfödda.) Inom fåglarnas klass äro visserligen arterna talrikare och tillhöra icke så utslutande de lägre ordningarna; dock saknas icke bland de många egendomligheterna exempel på en särdeles låg utvecklingsgrad; så finnas fåglar som icke ligga på sina ägg (icke en gång såsom göken smuggla in dem hos andra).

Bland de många ögrupper, som tillhöra Australien, intager Nya-Zeeland ett utmärkt rum, icke allenast genom sin storlek och sitt sydliga läge, utan ock genom sina många egendomligheter inom så väl djur- som växtverlden, så att man med skäl kan anse det för ett potentialadt Australien. I främsta rummet torde man i detta hänseende kunna sätta den fågel, som efter sitt skri af Nya-Zeelands inneväpnare kallas *Kiwī*

KIWĪN (*APTERYX AUSTRALIS*).

och af zoologerna i följd af dess fullkomliga brist på vingar, fått namnet *Apteryx* (*Vinglös*) med artnamnet *australis*. Den är nu, så vidt man vet, den enda arten i sitt släkte och till och med i sin familj (de s. k. *Dronernas*). Den förekommer också endast i Nya-Zeelands skogar, der den blir alltmera sällsynt och inom kort torde vara alldeles utrotad. En hufvudsak här till lär väl ligga däri att Nyzeeländarena sätta mycket mera värde på dess tjocka och sega skinn, som de förstå att bereda på ett sätt, som ej skadar fjädrarna. Deras höfvingar äro vanligen klädda i en dragt af Kiwi-skinn. Fjädrarna, som dock knappt förtjäna detta namn, äro långa och smalt tillspetsade, med borstlikt till en del klufvet fan, till färgen kastaniebruna. Fågeln har en anseelig storlek: kroppens längd går till två och en half fot. Näbbet är omkring sju tum långt, smalt, men särdeles starkt byggd: näsborrarna bilda två rännformiga fördjupningar som gå ända till näbbets spets, något som är alldeles eget för denna fågelart. Näbbspetsen är särdeles hård och väl ägnad at gräva i den lösa mulden närmast jordytan, i hvilken den söker sin föda, som för det mesta består i maskar och insekter. Som detta alltid sker om natten, har Kiwin härvid icke så mycket hjälp af sina för dagsljuset ömtåliga ögon, som af det särdeles utbildade luktskinnet och den fina känslan i den af nerver genomväfda näbbspetsen. Om dagen är den alldeles överksam och sover i stående eller sittande ställning. Utan vingar saknar den också den egenhet som till en väsendtlig del betingar fåglarnas förmåga att flyga: benen äro ej som vanligt fyllda med luft. Dess gång är rask och skyndsamt, ehuru något släpande.

Det första uppstoppade exemplar af denna sällsynta fågelart, som funnits i Europa, kom till England år 1812. I de sista åren har man lyckats dit öfverföra en levande fågel, som förvaras i Regents Park i London; det är härifrån som vår teckning härleder sig.

Ehuru numera ensam i sitt slag, har denna fågel icke alltid så varit. Man har på Nya-Zeeland funnit lemningar af icke mindre än tio arter af samma släkte, bland hvilka några först i sednare tider synas ha upphört att finnas till.

En vinterresa i Lappmarken.

(Ur Petri Læstadii Journal. Jfr sid. 19).

Sedan jag gjort ifrån mig allt, hvad jag hade att beställa i Piteå, begaf jag mig den 6 Mars på vägen uppåt Lappmarken tillbaka. Jag förde då med mig ett tungt lass, bestående af trenne tunnor spannmål samt åtskilliga andra saker. Jag hade tillika med mig en ung 11 års gosse, min brorson. Han fick åka på lasset; sjelf gick jag som skjutsbonde. Några Arjeplogsboar, som hade följt med efter marknaden ner till Piteå och skjutsat lass eller egna varor, varnade mig väl vid sin återresa att icke stanna ensam kvar efter alla andra, utan följa med sällskapet; men jag gaf icke akt härpå. Vägen var god, när jag hade rest utföre, och jag kom icke ihåg, huru snart detta kunde förändra sig i dessa orter. Jag hade uppehållit mig för länge i Uppland, der man om vintern saknar slädföre af brist på snö, och der det förra är nästan liktydigt med det sednare. Jag hade glömt Lappmarken, der föret blir dåligt genom alltför mycken snö. Också hade under detta år högst ringa snö fallit, så att man vid Jul- och Nyårstiden ännu på sina ställen hade svårt att köra, i anseende till "slamrigt" före eller väglag. Ordet slamrigt kommer af slamra, bullra, och det ligger häri en *harmonia imitativa*. När det är litet snö, och man kör öfver obanade vägar, der tufvor, stenar och stubbar äro, så slänges och skakas färdskrindan häraf, hvarigenom det *slammer* uppkommer, som gifvit anledning att kalla väglaget slamrigt, när det är litet snö. Ända hittills hade nederbörden varit ringa, och jag kom icke ihåg, hvad som hända kunde; man måste af erfarenhet inhämta visdom. Redan innan jag for till Piteå, började det att snöa, det aktade jag föga. Jag körde och kom den dagen till Kalamark, en by, belägen två och en half mil från Piteå; här blef

jag öfver natten. Följande dagen begaf jag mig åstad att fortsätta resan, och, som jag på nerrfarten, då jag var i stort sällskap och körde friskt, icke hade så noga gifvit akt på, om några bivägar funnos, så förfrågade jag mig derom. Man sade mig, att det väl icke gäfvos några sådana; men, i händelse jag skulle komma åt något *vägaskäl* (vägaskilje, skiljeväg), så skulle jag hålla till höger. Saken var den, att de icke så noga kunde påminna sig, om man på något ställe tagit af vägen, för att köra efter ved eller hö, och detta spår möjligen kunde vara öppet, samt förvilla mig, såsom obekant. Och, som de erinrade sig någon äng till venster från vägen, dit till och med nu på morgonen någon från byn begifvit sig, att hämta ett lass hö, så varnade de mig, att icke följa den vägen. Det är att märka, att vägarna här, der man aldrig plogar, äro lika stora, om det bär till en hölada, eller om det är den allmänna farvägen; det beror endast på, hvilkendera som är mera körd, och det kan oftast hövägen vara, i synnerhet vid de tider, då intet folk just passerar. Det snöade nu starkt och hade i allmänhet snöat ganska betydligt här uppåt landet, medan jag hade varit i Piteå. Jag begaf mig på vägen; men, när jag hade kört vid pass en mil, så kom jag till en skiljeväg. Härvid kom jag väl ihåg den varning jag fått, att hålla till höger; men den vägen tycktes mig vara för litet körd och för länge sedan, så att jag tvekade. Dock ljud den der förmaningen alltjämt i mina öron, och jag visste icke, hvad jag skulle göra. Jag gaf hästen litet hö att äta, medan jag skulle öfverlägga; men, som det var en sak, hvilken icke kunde afgöras genom förnuftet, så beslöt jag att öfverlemnna den åt sluppen och kastade lott. Denna utväg kan väl synas löjlig; men, när bevekelsegrunderna å ena sidan icke öfverväga bevekelsegrunderna å den andra, så gör det genom lotten fallda utslaget slut på tvekan, hvarigenom man åtminstone undgår ånsans öde, som dog af svält mellan tvänne hotappar, emedan hon icke kunde besluta sig, hvilkendera hon först skulle gripa sig an med. Jag har mer än en gång begagnat detta, och det är icke utan, att en viss förtröstan på Försynens skickelse legat härunder. Vanligen har jag och följt lottens utsago, och jag kan icke påminna mig, att det slagit felt. Men denna gången var jag likväl så tvekande, att, ehuru lotten anvisade att köra den vägen, som gick till venster, jag icke kunde slita mig från mitt tvifvel, utan tänkte: det kunde väl icke vara utan orsak, att de förmanade mig att hålla till höger, och derpå valde jag den vägen, ehuru dålig han var och svår att färdas i anseende till djup snö. Nu såg jag, att det icke skulle blifva så lätt att komma hem. Jag körde under fortfarande tvekan och bekymmer framåt, och vägen tycktes blifva allt sämre och sämre; på slätten var han alldeles tilltyrd, så att jag icke ens kunde upptäcka, hvart det bar. Då uppstodo nya tvifvel, och jag kunde icke föreställa mig att den väg, som var så god, när jag sist passerade den, under tiden hade kunnat blifva så dålig. Jag tog nu skarskidor, som jag medförde, på foten, lät hästen stadna med lasset och gossen (Johannes), samt begaf mig att se efter, hvart den andra vägen möjligen kunde leda. I händelse den går till en hölada, torde denna icke vara så långt borta, tänkte jag; jag vill gå och förvissa mig om saken. Så rände jag åstad; men, som skiljevägarna gingo ut i en spetsig vinkel, så tyckte jag det vara onödigt att ränna tillbaka till den punkten, utan tog tvärt af ifrån vägen och trodde mig på detta sätt genast och direkte komma på den andra. När jag nu rönt någon stund, kom jag ock på en väg, som jag förmodade vara den jag sökte, och, som jag såg, att någon alldeles nyss kört den, så tänkte jag, att det hade varit densamme, som farit efter hö, och att han passerat nu imellertid, sedan jag vek ifrån vid vägaskälet, samt körde med sitt hölass hem till Kalamark. Jag skyndade derföre efter, för att, om möjligt, hinna honom och få upplysning. Under det jag nu rände åt Kalamark till, såsom jag trodde, såg jag ock hö spildt på vägen samt styrktes deraf ännu mer i min tro. Men efter en liten stunds

skyndsamt rännande såg jag på afstånd en färdskrinna, med en person uti, och hästen förespänd, men stående stilla. Härvid blef jag strax hjertligen glad och tänkte, att det var någon, som kom resande upp ifrån landet, och att således detta var den rätta vägen, men icke den andra, som jag hade tagit, och der min häst var kvarlemnad. I alla fall skyndade jag fram för att få upplysning; men huru förvånad blef jag icke, när jag kom närmare och fick se, att det var min egen häst! Jag hade således, medan jag rände i skogen, villats omkring och kommit tillbaka på samma väg, hvarifrån jag utgick. Jag ville nu mer icke göra om försöket, ty jag hade förut haft erfarenhet af, huru svårt det är att hafva reda på sig i skogen, när man en gång blifvit vill*). Jag beslöt att dock i Herrans namn fortsätta den väg jag börjat. När jag nu kört ett stycke till, for slutligen hästen ned uti djup snö, ända midt på sidorna, och förmodade icke komma vidare derur. Då måste jag gå fram och se till, huru den saken skulle kunna hjälpas. Jag fann nu, att vägen här alldeles tagit slut, och att här varit en timmerhop, hvaraf ännu några stockar lågo kvar. Jag hade således farit vilse och ångrade nu försent, att jag icke följt den väg, som lotten anvisade. Men här var icke tid att stå och ångra, såsom i allmänhet qvidan och klagan aldrig förbättrar en dålig sak, utan verksamhet och rådhighet. Här var nu frågan, huru jag skulle få upp hästen ur snön, samt huru jag skulle kunna vända om med honom och min färdskrinna, hvilket var ganska svårt i anseende till snöns utomordentliga djup på detta ställe, — man säger icke här, att snön ligger tjockt på marken, utan djupt. — Jag arbetade med största ifver visst en half timma och trampade ner snön, der hästen och lasset skulle passera, samt sparkade och gräfade undan, så godt jag kunde, så att jag fick lös hästen och lyckades äfven att vända. Men på återvägen hände mig ännu det

*) Då jag var gymnasist och conditionerade i Anundsjö, hände det mig en gång, att jag gick vill vid ett tillfälle, då jag vittjade fogelgiller. (Ett sådant består antingen af tvänne, ungefärligen armtjocka, klabbar, den ena under och den andra ofvan, mellan hvilka fågeln klämmer, då han stiger på gillerverket, hvarigenom den öfre klabben nedfaller öfver honom. Eller också består det af flera dylika klabbar, med en tvärså i ena ändan, tätt sammanfogade, och som vid gillerverkets rubbning falla likt en grind eller dörr öfver fogeln och klämma honom till marken. Det förra kallas *brand*, det sednare *flaka*). Nu hade jag brander på tvänne gångstigar, som på något afstånd sinsimellan utgingo från landsvägen och parallellt sträckte sig inåt skogen, tilldess de småningom förlorade sig. Jag plögade alltid gå den ena af dem fram och så taga tvärs öfver till den andra samt gå honom tillbaka, för att kunna vittja dem båda för samma besvär. Men det hände sig en gång, att jag på denna tvärfärd icke kom fram till den väg, jag sökte, utan afståndet blef för långt. Jag råkade under gåendet en gammal flaka vid en myrstack och undrade, hvilken som satt ut en sådan i villande skogen samt icke på gångstig. Jag gick och och skyndade allt mer och mer. Slutligen kom jag till en gångstig; men det var densamme, hvarifrån jag utgätt, och jag igenkände ganska väl den sista branden, emedan en myckenhet dun låg der efter en hjerpe, som antingen sluppit eller blifvit borttagen af något rofdjur. Jag gick åstad för andra gången, kom åter till flakan vid myrstacken och så slutligen åter till branden med de kringspridda dunen. Jag förnyade försöket tredje gången, alldeles med samma effekt. Fjerde gången tog jag till märke några strömoln på himmelen, på det jag nu icke vidare måtte som haren springa rundt omkring efter ett och samma spår, och då kom jag ändtligen fram till den rätta gångstigen. Häraf kunde jag se, huru svårt det var, att hålla rätt kosa i skogen, när man blifvit vill en gång.

missödet, att lasset stjelpte, icke långt ifrån det ställe, der jag vändt om. Att lass stjelper, är väl en bagatell, när man är flera i sällskapet och på vanliga vägar; men här hade det sin stora svårighet, emedan det sjönk djupt ned på sidan. Det är till märkandes, att på slätter är alltid vägen här i orten hög, hvilket kommer deraf, att all den snö, som faller och utaf vädret sopas inpå den, trampas ner, och icke, såsom på riktiga vägar, plogas eller skottas undan. Jag hade icke annat råd än att till en början välta de tunga säckarna ur färdskridan, för att först kunna rätta upp den, och sedan fick jag lyfta dem tillbaka dit, hvilket icke var lätt i anseende till både vägens och skridans höjd samt snöns djup vid sidan. Också får man icke vara så svag, när man skall lyfta en tunn råg. Sedan nu detta var bortstökadt och iordningställt, fortsatte jag kosan och beslöt att köra tillbaka till Kalamark. Jag ville icke taga den andra vägen och fortsätta resan, dels emedan jag ännu icke var öfvertygad, att den var den rätta, dels ock emedan det började blifva sent, så att jag insåg mig i alla fall icke kunna hinna fram till Byske, emedan det var dubbelt längre dit än till Kalamark. Också började jag nu frukta, att det skulle blifva svårt, om icke kanske omöjligt, att framtränga på denna väg, sedan nu betydligt snö fallit och allt mera föll. Jag började uppgöra den planen, att vända om till Piteå och derifrån begifva mig till Skellefteå*), hvarifrån jag mycket lättare kunde komma upp till Lappmarken, emedan Skellefteå värmarknad just nu instundade, hvilken, såsom jag visste, skulle besökas af många Arvidsjaur-boar och sannolikt äfven af någon från Arjeplog. Med dessa kunde jag då få sällskap hem. När jag nu kom tillbaka till Kalamark och berättade mitt missöde, så beklagade de, att de icke erinrat sig den fatala vägen till timmerhögen, och sade att den andra var den rätta, samt att det väl ännu icke var så svårt att komma fram, hälst en viss Anders Pehrson från Ytter-Långträsk nyligen kört *utföre* (såsom det här i orten heter) till Piteå. Det bör märkas, att det på dessa Lappmarksvägar anses för en ganska vigtig omständighet, om blott en resande nyligen passerat. När man blott har ett öppet spår, tyckes det redan vara god väg. Jag betingade mig nu i Kalamark skjuts till Byske, den följande dagen, dels för att hafva lots, dels ock för att kunna dela lasset, efter menföre nu vidtog. Denna dag (den 8 Mars) gick resan bra: vi kommo till Byske vid middagstiden. Här kyrkotog jag de tvänne hustrur, hvilkas barn jag döpt, när jag reste till Piteå. Detta gjorde jag då likväl icke utan svårighet och har äfven sedan nästan ångrat det, emedan denna ceremonie både till namn och sak synes tillhöra kyrkan. Dock anser jag nu mer detta felet ursäktligt, sedan jag förnummit, att man i själva hufvudstaden sällan, eller kanske aldrig, lär gör det i kyrkan. Ehuru jag ingalunda kan gilla sådant, synes det mig dock ursäktligt, om en qvinna, som har 5 mil till kyrkan och, vid en sådan årstid som denna, den allra största svårighet, att komma dit, får kyrkotagas i sitt eget hus, då den, som bor bredvid kyrkomuren, kan begagna samma bekvämlighet. I Byske dröjde jag för öfrigt icke länge, utan, efter som samma man, som skjutsat från Kalamark, åtog sig att ännu fortsätta och skjutsa till Långträsk, begagnade jag mig häraf, och vi kommo fram till sistnämnda by sent om aftonen. Vi hade således tillryggelagt 6 mil på den dagen, hvilket i sådana omständigheter måste anses för en anseelig dagsresa. Dock äro de 3 miln mellan Kalamark och Byske ganska korta, och sammaledes mellan Byske och Långträsk; och det är till märkandes, att vägen mellan Arvidsjaur och Piteå vuxit i sednare tider och tilltagit i längd, ty uti Högströms tid — han var först missionär i Lappmarken och sedan pastor i Skellefteå — var den ännu endast 12 mil lång; men nu är den 15 mil. Det torde dock förtjena ses till, om han icke nu kan vara fullmålig, ty, blir han ännu vidare ställd på tillväxt, så är jag rädd, att han blir oss all-

*) Afståndet mellan Piteå och Skellefteå är 8 mil.

för dyrlegd. Att mäta de allmänna farvägarna i Lappmarken, vore en sak, som väl förtjenade företagas, och är kanske det första, som bör komma i fråga bland allt, som i någon mån har afseende på vängangelägenheterna derstädes. Hittills har man räknat på höft: huru noga det slår in, vet ingen så bestämdt; men nog ser man, att icke alla milar äro lika långa. Bråk synes man hafva velat undvika, så att det merändels är hela mil emellan gårdarna. Halfva mil hafva väl ock på sina ställen kommit med i räkningen; men, om någonstädes en fjerdingsväg är med, synes det vara en påbörjad tillväxt i en sednare tid, som ock snart nog kan gå upp till en half mil, om han får växa i fred och ro. Det kan också på många ställen äga sin riktighet, ty den räknade milen är ofta ohoffigt lång. På vägen till Piteå är det jemnt 3 mils afstånd mellan hvar by, och man har förmodligen för symmetriens skull förlängt somliga och förkortat andra i räkningen, för att få det bestämda antalet fullt. Det ligger naturligtvis i de vid vägen boende böndernas interesse att få honom lång i räkningen, ty derigenom vinna de en större förtjenst, när de skola skjutsa; men den resande, som måste betala skjutsen, och den, som måste lega för att få sina varor och behöfver uppforslade, blifver derpå lidande. Det vore i alla fall nyttigt, både för resande och skjutsande, att veta säkert, huru lång vägen är, och således sin verkliga rättighet; så vore man från all tillfällig discussion derom. I Byske äro endast tvänne grannar, och sammaledes i Långträsk; men på sistnämnda ställe var den andre endast nybörjare. Den egentlige bonden i byn hade för några dagar sedan rest ner till Piteå; den andre åter hade länge legat sjuk och var ännu icke fullkomligt återställt till sina krafter. Hans häst, en liten mager stackare, hade delat sin husbondes öde; ty han hade ock varit sjuk, i quarkan, eller hvad han då hade haft för sjukdom, och var ännu icke riktigt frisk, — ingendera var för mig att påräkna till biträde vid min dagen derpå förestående resa, — Den, som skjutsat mig hit, vågade sig icke håller längre, utan ville skynda tillbaka, medan vägen ännu var någorlunda öppen. Det var också ingen glad utsigt för väglaget; snön störtade ner i skyfall, och dermed fortfor hela natten. Om morgonen skyndade han sig tillbaka, och det var hög tid. Jag deremot, som skulle uppåt landet, hade en värre väg för mig. Närmaste människohem var Gråträsk. Dit var också 3 mil; men dessa 3 miln äro säkert i samma mån öfvermåliga, som de till Byske undermåliga. Hårtill kom, att ingen människa hade färdats denna vägs sedan marknaden, eller sedan de, som då skjutsat ner till Piteå, hade återvänt. Derföre, så mycket som sedan den tiden snöat, så djup var snön på vägen.

(Forts. n. gång).

Strögods.

Öfverste Dæwel och Ordonnansen. Öfverste Dæwel brukade ända intill sednaste året bada i öppna sjön, jämväl under vintern, äfven om kölden var så stark, att vattnet hade frusit till is, då en vak upphöggs, hvari han, som man säger, "doppade" sig. En kall vinterdag hade öfversten erhållit en ny ordonnans, en artillerist, hvilken ej ägde kunskap om att den nu afidne brukade vintertiden bada i öppna sjön. Öfversten lemna ordonnansen en handduk, en kamm m. m. att bära, och befäller honom åtfölja sig, hvarpå vägen tages till Norstedtska simskolan. Kommen dit gifver öfversten soldaten en stor och befäller honom dermed upphugga den svaga is som bildat sig i sumpen. Medan soldaten gör detta, afläder öfversten sig i ett af smårummen, och derefter lemna han detta i afsigt att gå i sjön. Men knappt får ordonnansen sigte på öfversten, innan han släpper stören, skyndar fram och ställer sig i hans väg utropande:

"Nej, se det skall då ta mig sju tusan . . . ej ske att öfversten får gå i sjön . . . För må jag ha mig några dagars arrest."

"Kamrat, du är enfaldig," genmälte den öfverraskade öfversten.

"Må vara så, hr öfverste; men ta mig nitton

attan . . . jag låter öfversten dränka sig så länge jag finnes på stället."

Under dessa parlamenteringar med den välmenande ordonnansen började öfversten frysa allt för mycket, och då artilleristen ej på något vilkor ville gifva med sig, hade han ingen annan utväg än att kläda på sig igen och gå, hvilket han ock gjorde, efterföljd af den af segerfröjd strålände ordonnansen.

Kommen upp i kommandants-expeditionen, kastade öfversten af sig kappan, och sade derpå till ordonnansen:

"Kamrat, du är för dum att vara i krigstjenst."

Soldaten teg.

"Men," fortfor öfversten, "tillika så förbannadt genomhederlig, att jag riktigt tycker om dig; och der har du en bankotvåa att roa dig på."

Ordonnansen tackade och gick. Kommen hem till kasernen ömtalade han för kamraterna att öfversten gjort försök att dränka sig i simskolan, men att ordonnansen hindrat honom derifrån; och då soldaterna allmänt kände att öfversten hvarje morgon, äfven under den strängaste kyla, brukade bada i öppna sjön, kan man lätt föreställa sig den munterhet berättelsen åstadkom.

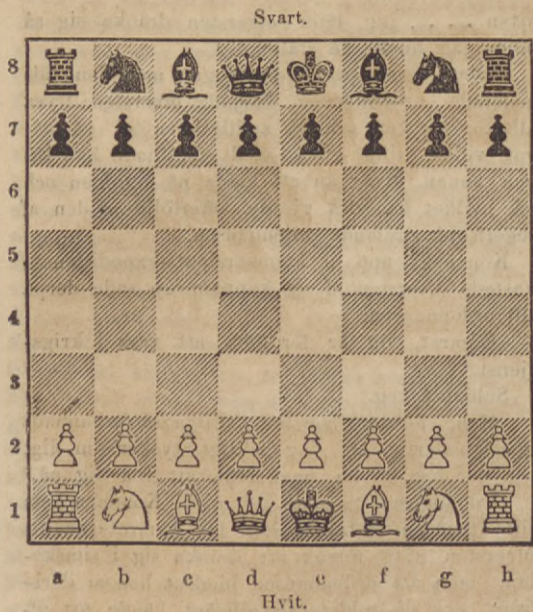
Utanskrift på bref. En skraddare vid namn Hoffman i Malmö skref en gång följande utanskrift på ett bref till Amiral Sjöblad: à Monsieur Monsieur née de Öfver-Amiral, née de Öfver-Commendant, née de Baron, née de Landshöfving, née de Riddare, née de Commendeur, née de Svärdsorden, née de Sjöblad, née de Marsvinsholm. — På skrivelsen följde ett svar från amiralen med följande utanskrift: "à Monsieur Monsieur née de sax, née de vax, née de syl, née de pryl, née de nål, née de stål, née de skrå, née de trä, née de prässjern, née de prässhandske, née de hundsfott, née de Hoffman, née de Malmö".

Schackspelet.

Då vi i vårt föregående nummer företogo oss att i likhet med hvad i Englands och Tysklands illustrerade tidningar är öfifigt, framställa ett Schack-Problem eller, såsom vi tagit oss friheten att kalla det, en Schack-Gåta, så skedde det visserligen under den förutsättning att det egentligen endast kunde vara de med schackspelet i förväg bekanta bland våra läsare, som deraf kunde hämta något nöje. Bland de, vi frukta det, för närvarande få, som läsa vårt blad, (framtiden har kanske i detta hänseende något bättre i sitt sköte) äro nog minsta antalet skickliga schackspelare och många torde icke en gång känna pjesernas gång och de enklaste lagarna för spelet, som i vårt land är vida mindre öfvadt än det förtjänade att vara. Hvad schack-gåtorna angår, äro de dock af den art, att endast den allra ytligaste kännedom om spelet är behöflig för att kunna inlåta sig i försök att lösa dem, något som i och för sig ger en den yppersta förståndsöfning och är en särdeles god förberedelse för den som önskar blifva en god schackspelare. Det är af denna anledning som vi denna gång skola göra en början till att lemna så pass upplysning om schackspelets väsende och sättet för dragens betecknande, som kan erfordras för att fatta en uppgifven lösning af en schackgåta och sjelf taga i hop med dess utgrundande. Möjligen skola vi också framdeles sträcka oss längre och efter de bästa källor meddela en något fullständigare framställning af schackspelets teori, än som hittills stått till buds i svenskt tryck.

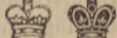
Schack spelas på ett fyrkantigt bräde, med 64 skiftesvis hvita och svarta rutor, af två spelare, som hvardera ha sin lilla här af 16 pjeser, den ene hvita, den andre svarta. Brädet lägges så, att båda spelarna ha en svart ruta närmast sig längst till vänster (således en hvit till höger). Uppställningen vid spelets öppnande är sådan, som nästföljande figur visar.

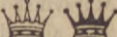

Såsom man ser, stå bönderna i en rad framför hufvudpjäserna (officerarna), som ställas så, att tornen stå ytterst, därefter hästarna, så löparena och i midten kung och drottning, så att hvit drottning står på hvit ruta, svart drottning på svart (Regina servat colorem):

Pjäserna äro följande:

En Kung på vardera sidan

En Drottning

Två Torn

Två Löpare (på eng. Biskopar)

Två Hästar

Åtta Bönder

Hvar och en af dessa sex slags olika pjäser kan efter vissa lagar flyttas till annan ruta, som antingen är tom eller intages af någon motspelarens pjäs, hvilken sedan borttages från brädet och ur spelet eller, såsom det heter, slås. Kungen ensam får ej slås; men är han så inspärrad och bragt i trångmål, att han, angripen (schackad) af någon motspelarens pjäs, ej kan räddas, antingen genom den angripande pjäsens borttagande, eller kungens flyttning till en angripen ruta eller mellansättande af någon annan pjäs; så är spelet förlorat. Att sålunda göra motspelarens kung matt är det enda målet för spelet, som föres så mycket bättre, ju säkrare och hastigare detta ändamål vinnes. Allt annat måste lemnas utan afseende.

Hvarje spelare flyttar växelvis en pjäs eller gör ett drag: för att kunna anteckna och utmärka dessa är först och främst nödigt att på ett eller annat sätt skilja de särskilda rutorna på schackbrädet från hvarandra. Det i detta hänseende enklaste och allmännast vedertagna är att beteckna de upprättstående (vertikala) rutorna (kolumnerna) i ordning från vänster till höger med bokstäfverna a, b, c, d, e, f, g, h. Man utgår härvid alltid från den hvite spelaren, som således har a-kolumnen längst till vänster, h-kolumnen till höger. Tvärraderna betecknas nedifrån uppåt (räknadt från den hvita spelarens sida) i ordning med zifferorna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Som hvar och en ruta måste på en gång

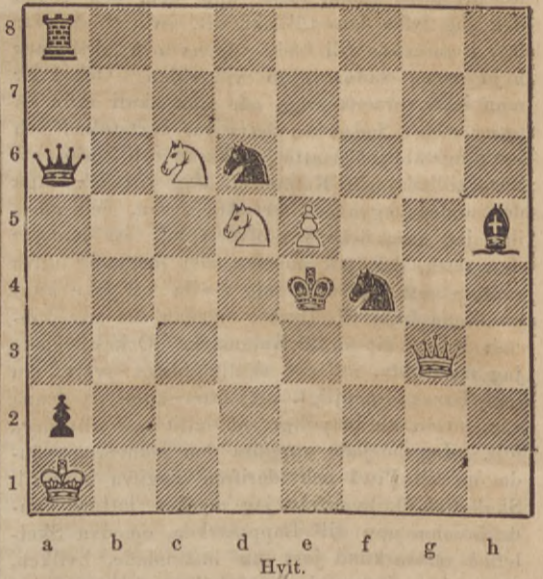
tillhöra en vertikal kolumn och en tvärrad, är tecknet för de särskilda rutorna lätt gifvet. Nedersta rutorna till vänster är a1, den öfversta åt höger h8, svarta kungens ursprungliga plats e8, o. s. v. (Forts. n. g.)

Schack-Gåta.

N:o 2.

Hvit börjar och gör matt i tredje draget.

Svart.

Fråga:

Huru skall man med fyra penndrag förvandla nedanstående tvänne sammanfogade hundar till två från hvarandra springande?

ANMALAN.

Af *Illustrerad Magasin* utkommer ett nummer hvarje Lördagsafton från Anders Lindgrens Boktryckeri i Göteborg. Prenumeration emottages på ofvannämnda Boktryckeri, äfvensom å Rikets alla Boklädor, samt å alla Kongl. Postkontor. Priset för helt år eller 52 nummer af 8 sidor eller 24 spalter med en stor mängd illustrationer är 6 R:dr 32 sk. Banko. Prenumeration kan dock äfven ske för halfår med 3 R:dr 32 sk. Banko. Postförvaltare-arfvodet är i dessa priser inberäknadt.

Göteborg i Januari 1854.

Utgifv. af ILLUSTRERADT MAGASIN.

GÖTHEBORG.

På Anders Lindgrens förlag.

SNÄLLPRÄSSTRYCK AF ANDERS LINDGREN.

"Jag vädjartill Gud allsmäktig; — jag är redo att understå honom min sak, och fråga honom, om jag begär en synd med att söka min frihet."

På A. LINDGREN'S Förlag

har utkommit

och

finnes att tillgå i Rikets flesta Boklädor:

3:dje

Upplagan

af

ONKEL TOMS

STUGA,

eller

NEGERLIFVET

i

Nord-Amerikas

Slafstater.

Af

Mrs Harriet Beecher Stowe.

Öfversättning

från Engelskan.

236 sidor stor 8:o

med 20 Träsnitt.

Pris:

40 sk. b:ko.